

σκυλί

σκυλί, το, ουσ. [<μσν. σκυλίον <αρχ. σκύλιον, υποκορ. του ουσ. σκύλος], το σκυλί. **1.** γυναίκα πολλή άσχημη: «πώς κυκλοφορείς με τέτοιο σκυλί;». **2.** άνθρωπος άσπλαχνος, σκληρός, σκληρόκαρδος και κατ' επέκταση ο αστυνομικός: «είναι τόσο σκυλί ο διευθυντής μας που δε χαρίζεται σε κανέναν». (Λαϊκό τραγούδι: *πενθηφορεί η Αγιά Σοφιά κι όλη η Νέα Κοκκινιά· κλαίγε κι εσύ τώρα ντουνια, πιάσαν τον Στέλιο τα σκυλιά*)-βλ. και λ. [σκύλος](#). (Ακολουθούν 57 φρ.) ·

- άσπρα σκυλιά, μαύρα σκυλιά, όλοι οι σκύλοι μια κοιλιά, όλοι οι αρπακτικοί και φαύλοι άνθρωποι, συμπεριφέρονται με τον ίδιο τρόπο·

- βασιλική διαταγή και τα σκυλιά δεμένα, βλ. λ. [διαταγή](#)·

- βγήκε σκυλί, (για πρόσωπα ή πράγματα) αποδείχτηκε πολύ σκληρός, πολύ ανθεκτικός: «φαινόταν σοκολατόπαιδο, αλλά, μόλις του ανέθεσα να κάνει κάτι βαριές δουλειές, βγήκε σκυλί, γιατί τις ξεπέταξε στο τάκα τάκα || τ' αυτοκίνητό μου τ' αγόρασα μεταχειρισμένο, αλλά βγήκε σκυλί»·

- βρήκες το χωριό χωρίς σκυλί και γυρίζεις χωρίς ραβδί, βλ. λ. [χωριό](#)·

- γυρίζει σαν αδέσποτο σκυλί ή γυρίζει σαν τ' αδέσποτο σκυλί, **α.** περιφέρεται άσκοπα μέσα στους δρόμους, αλητεύει: «απ' το πρωί μέχρι το βράδυ γυρίζει σαν αδέσποτο σκυλί». **β.** είναι ολομόναχος, δεν έχει παρέα: «απ' τη μέρα που τον διώξαμε απ' την παρέα μας, γυρίζει σαν τ' αδέσποτο σκυλί»·

- δε γνωρίζει το σκυλί τον αφέντη του, επικρατεί μεγάλη σύγχυση και φασαρία, γενική αναστάτωση, οπότε δεν αναγνωρίζει κανείς τον ανώτερό του: «μόλις μαθεύτηκε πως υπήρχε βόμβα μέσα στον κινηματογράφο, έτρεξαν όλοι προς την έξοδο και για ένα διάστημα δε γνώριζε το σκυλί τον αφέντη του»·

- δεν είναι ούτε για τα σκυλιά (στη νεοαργκό), επιτείνει την έκφραση είναι για τα σκυλιά. Συνών. δεν είναι ούτε για τα μπάζα / δεν είναι ούτε για τα φίδια·

- δεν έχει μήτε γιατί μήτε σκυλιά ή δεν έχει νε γιατί νε σκυλιά ή δεν έχει ούτε γιατί ούτε σκυλιά, βλ. λ. [γιατί](#)·

- δεν το πετάω καλύτερα στα σκυλιά! δηλώνει την αμετακίνητη θέση μας να μη δώσουμε σε κάποιον κάτι: «δεν το πετάω καλύτερα στα σκυλιά, που θα δώσω το μερίδιό μου σ' αυτόν τον αχάριστο!»·

- δεν τον πετάω καλύτερα στα σκυλιά! (ενν. τον πούτσο, τον ψώλο), δηλώνει την καθολική μας άρνηση να βρεθούμε ερωτικά με μια γυναίκα, άσχετα αν είναι όμορφη ή άσχημη: «α πα πα πα, δεν τον πετάω καλύτερα στα σκυλιά, που θα πάω εγώ μ' αυτή την αχώνευτη!»·

- δουλεύει σαν σκυλί ή δουλεύει σαν το σκυλί, εργάζεται σκληρά, εντατικά: «έχει μεγάλη οικογένεια και δουλεύει σαν σκυλί όλη τη μέρα για να τη θρέψει || εσύ μου λες πως τεμπελιάζει, αλλά εγώ έμαθα πως δουλεύει σαν το σκυλί». Συνών. δουλεύει γαϊδουρινά / δουλεύει σαν γαϊδούρι ή δουλεύει σαν το γαϊδούρι / δουλεύει σαν είλωτας ή δουλεύει σαν τον είλωτα / δουλεύει σαν ζώο ή δουλεύει σαν το ζώο / δουλεύει σαν μαύρος ή δουλεύει σαν το μαύρο / δουλεύει σαν μηχανή ή δουλεύει σαν τη μηχανή / δουλεύει σαν μουλάρι ή δουλεύει σαν το μουλάρι / δουλεύει σαν μυρμήγκι ή δουλεύει σαν το μυρμήγκι / δουλεύει σαν πούστης ή δουλεύει σαν τον πούστη / δουλεύει σαν ρομπότ ή δουλεύει σαν το ρομπότ / δουλεύει σαν σκλάβος ή δουλεύει σαν το σκλάβο / δουλεύει σαν σκύλος ή δουλεύει σαν τον σκύλο / δουλεύει σαν το μαύρο το σκυλί / δουλεύει σκυλίσια·

- δουλεύει σαν το μαύρο το σκυλί, βλ. φρ. δουλεύει σαν σκυλί·

- έγινε ρεζίλι των σκυλιών, βλ. λ. [ρεζίλι](#)·

- έγινε ρεντίκολο των σκυλιών, βλ. λ. [ρεντίκολο](#)·

- έγινε σκυλί, εξοργίστηκε πάρα πολύ: «μόλις έμαθε πως του ακύρωσαν την άδεια, έγινε σκυλί»·
- έγινε σκυλί εναντίον μου, είναι πολύ θυμωμένος μαζί μου, μου θύμωσε πάρα πολύ με κάποια συμπεριφορά μου: «μόλις έμαθε πως τον κατηγορήσα, έγινε σκυλί εναντίον μου || απ' τη μέρα που τα 'φτιαξα με την αδερφή του, έγινε σκυλί εναντίον μου»·
- είναι για τα σκυλιά (στη νεοαργκό), έχει πολύ άσχημο παρουσιαστικό, είναι χαμηλής κοινωνικής ή κακής οικονομικής κατάστασης, δεν παρουσιάζει κανένα ενδιαφέρον, είναι ανάξιος λόγου, ασήμαντος, τιποτένιος, είναι ανόητος, χαζός, άχρηστος: «τα 'χει φτιάξει με μια που είναι για τα σκυλιά, αλλά, βλέπεις, έχει λεφτά η λεγάμενη || μπορεί να είναι για τα σκυλιά το παλικάρι, αλλά όλοι τ' αγαπάμε, γιατί έχει χρυσή καρδιά || αυτός είναι για τα σκυλιά, μ' αυτόν θα κάνω παρέα!». Συνών. είναι για τα μπάζα / είναι για τα φίδια·
- είναι σαν σκυλί, (ιδίως για γυναίκα) είναι πολύ άσχημη: «μπορεί να είναι σαν σκυλί η γυναίκα που μου λες, αλλά με τα λεφτά που έχει θα πάρει τον καλύτερο»·
- είναι σκυλί, (για πρόσωπα ή πράγματα) βλ. φρ. βγήκε σκυλί·
- είναι σκυλί εναντίον μου, βλ. φρ. έγινε σκυλί εναντίον μου·
- είναι σκυλί μαύρο, βλ. φρ. είναι σκυλί μονάχο·
- είναι σκυλί μονάχο, είναι ακούραστος, ακατάβλητος: «δώσ' του όση δουλειά θες και μη φοβάσαι, γιατί είναι σκυλί μονάχο»·
- είναι σκυλί στη δουλειά, βλ. λ. [δουλειά](#)·
- είναι σκυλί στη δουλειά του, βλ. λ. [δουλειά](#)·
- εξαιτίας του αφεντικού του, το σκυλί δεν το χτυπάνε, βλ. λ. [αφεντικό](#)·
- έφυγε σαν βρεγμένο σκυλί, βλ. συνηθέστ. έφυγε σαν δαρμένο σκυλί·
- έφυγε σαν δαρμένο σκυλί, έφυγε κατατροπιασμένος: «μόλις αποκάλυψε ο τάδε τις κομπίνες του, έφυγε σαν δαρμένο σκυλί»·
- έφυγε σαν το σκυλί στ' αμπέλι, βλ. συνηθέστ. πήγε σαν το σκυλί στ' αμπέλι·
- ζει σαν σκυλί ή ζει σαν το σκυλί, ζει μόνος του και μέσα στις στερήσεις και τις ταλαιπωρίες: «απ' τη μέρα που χώρισε με τη γυναίκα του, το 'ριξε στο πιτό και ζει σαν το σκυλί». Από την εικόνα του αδέσποτου σκυλιού·
- κακό σκυλί ψόφο δεν έχει, **α.** ο σκληραγωγημένος ή ο πολύπειρος στη ζωή του, δεν παθαίνει εύκολα κακό, έχει μεγάλη αντοχή στα δεινά ή στις δυσκολίες που του παρουσιάζονται: «ό,τι και να πάθει ο τάδε, μην τον φοβάσαι, γιατί κακό σκυλί ψόφο δεν έχει». **β.** οι κακοί άνθρωποι δεν παθαίνουν τίποτα, μόνο οι καλοί άνθρωποι χάνονται: «αλίμονο σε μας τους ήσυχους και τίμιους ανθρώπους, γιατί, όσον αφορά αυτόν τον παλιάνθρωπο, κακό σκυλί ψόφο δεν έχει»·
- μετάνιωσα σαν σκυλί ή μετάνιωσα σαν το σκυλί, μετάνιωσα πάρα πολύ για κάτι που έκανα ή δεν έκανα: «μετάνιωσα σαν σκυλί, που βοήθησα κάποτε αυτόν τον παλιάνθρωπο || μετάνιωσα σαν το σκυλί, που δε βοήθησα αυτόν τον άνθρωπο, ενώ μπορούσα»·
- ο δρόμος είναι ανοιχτός και τα σκυλιά δεμένα, βλ. λ. [δρόμος](#)·
- ο λύκος, όταν γερνάει, γίνεται των σκυλιών ο μασκαράς, βλ. λ. λύκος·
- παιδιά σκυλιά δεν έχει, βλ. λ. [παιδί](#)·

- *πάρε σκυλί από μαντρί και γυναίκα από σπίτι*, όταν πρόκειται να κάνει κανείς κάποιο δεσμό, κάποια φιλία, ένα συνεταιρισμό ή κυρίως ένα γάμο, πρέπει να είναι πολύ προσεκτικός στην επιλογή του·
- *πέθανε σαν σκυλί ή πέθανε σαν το σκυλί*, βλ. συνηθέστ. *ψόφησε σαν σκυλί*·
- *πήγε σαν αδέσποτο σκυλί ή πήγε σαν τ' αδέσποτο σκυλί*, πέθανε ή σκοτώθηκε φτωχός και χωρίς οικογένεια ή φίλους, ιδίως μέσα στο δρόμο: «κάποτε ήταν πλούσιος κι ευτυχισμένος με την οικογένειά του, αλλά η μοίρα τα 'φερε έτσι, που πήγε σαν αδέσποτο σκυλί»·
- *πήγε σαν το σκυλί στ' αμπέλι*, δολοφονήθηκε από άγνωστο ή δολοφονήθηκε χωρίς να συλληφθεί ο δολοφόνος του: «γυρνούσε αργά το βράδυ σπίτι του και πήγε σαν το σκυλί στ' αμπέλι». Από το ότι μας είναι συνήθως άγνωστο το άτομο που σκότωσε κάποιο σκυλί και το πέταξε στις ερημιές ή μας είναι αδιάφορο και δεν επιδιώκουμε να το ανακαλύψουμε·
- *πήγε σαν το σκυλί στο δρόμο*, βλ. συνηθέστ. *πήγε σαν το σκυλί στ' αμπέλι*·
- *σκυλί που γαβγίζει, δε δαγκάνει*, ο άνθρωπος που φωνάζει ή που προσποιείται τον άγριο, είναι συνήθως ακίνδυνος: «άσ' του να φωνάζει όσο θέλει, αφού το ξέρεις πως, σκυλί που γαβγίζει, δε δαγκάνει»·
- *σκυλί που δε σε βλάπτει, άφησέ το να γαβγίζει*, όταν κάποιος εχθρός σου δεν μπορεί να σε βλάψει, άσ' του να λέει ό,τι θέλει, αγνόησέ τον: «αφού ο ανταγωνιστή σου είναι ακίνδυνος, μη σε νοιάζει τι λέει για σένα, γιατί σκυλί που δε σε βλάπτει, άφησέ το να γαβγίζει». Πολλές φορές, της φρ. προτάσσεται το *μωρέ*. Συνών. *άνεμος που δε σε βλάπτει, άφησέ τον να φυσάει / γάιδαρο που δε σε βλάπτει, άφησέ τον να γκαρίζει / το φίδι που δε βλάπτει να ζήσει χίλια χρόνια*·
- *σκοτώθηκε σαν το σκυλί στ' αμπέλι*, βλ. συνηθέστ. *πήγε σαν το σκυλί στ' αμπέλι*·
- *τα νηστικά σκυλιά φούρνους χαλάνε*, πολλές φορές, οι πολύ φτωχοί, οι πεινασμένοι, εξεγείρονται και προκαλούν πάνω στην απελπισία τους καταστροφές: «μωρέ, να μη φτάσει ο κόσμος στο σημείο ν' αρχίσει να πεινάει γιατί, τα νηστικά σκυλιά φούρνους χαλάνε»·
- *το σκυλί αρνί δε γίνεται*, βλ. λ. [αρνί](#)·
- *το ψωριάρικο σκυλί, το σύντροφό του θε να βρει*, λέγεται στην περίπτωση που κάποιος ξεπεσμένος, ταλαιπωρημένος, αποδιωγμένος ψάχνει να βρει συντροφιά κάποιον όμοιό του: «όσο και να κατρακύλησε χαμηλά, το ψωριάρικο σκυλί, το σύντροφό του θε να βρει»·
- *τον έκανα σκυλί, τον έκανα να θυμώσει, να εκνευριστεί έντονα*: «του αντιμιλούσα συνέχεια, ώσπου στο τέλος τον έκανα σκυλί και δεν ήξερε τι έλεγε»·
- *τον έκανε ρεζίλι των σκυλιών*, βλ. λ. [ρεζίλι](#)·
- *τον έκανε ρεντίκολο των σκυλιών*, βλ. λ. [ρεντίκολο](#)·
- *τον (την) έχει σκυλί πίσω της (του) ή τρέχει σαν σκυλάκι πίσω της (του)*, βλ. συνηθέστ. *τον (την) έχει σκυλάκι πίσω της (του)*, λ. *σκυλάκι*·
- *τον καιρό που δέναν τα σκυλιά με τα λουκάνικα*, λέγεται για παλιότερες εποχές που επικρατούσε μεγάλη αφθονία υλικών αγαθών και ευτυχία. (Λαϊκό τραγούδι: *πού 'ν' τα χρόνια που περνούσαμε αλάνικα, και που δέναν τα σκυλιά με τα λουκάνικα*)·
- *τον πέρασα απ' του σκυλιού τ' άντερο*, τον έβρισα με πολύ βαριές βρισιές, τον καταξεφτίλισα: «απ' τη στιγμή που παρά τις προειδοποιήσεις μου εξακολουθούσε να ενοχλεί την κόρη μου, τον έπιασα μια μέρα στο δρόμο και τον πέρασα απ' του σκυλιού τ' άντερο»·

- τον πέταξε σαν σκυλί στο δρόμο ή τον πέταξε σαν το σκυλί στο δρόμο, έδιωξε άσπλαχνα κάποιον από κοντά του, από την οικογένειά του: «έχει πάρα πολύ σκληρό πατέρα κι επειδή παράκουσε τις εντολές του, τον πέταξε σαν το σκυλί στο δρόμο»·
- τότε που δέναν τα σκυλιά με τα λουκάνικα, βλ. συνηθέστ. τον καιρό που δέναν τα σκυλιά με τα λουκάνικα·
- τρέχει σαν κυνηγιάρικο σκυλί, έχει βάλει όλες του τις δυνάμεις για να φέρει σε πέρας κάτι: «του λείπουν αρκετά λεφτά για να καλύψει την επιταγή του, γι' αυτό τρέχει σαν κυνηγιάρικο σκυλί για να τα βρει». Από το ότι, το σκυλί που είναι εκπαιδευμένο στο κυνήγι, τρέχει πολύ γρήγορα·
- τρώγονται σαν σκυλιά ή τρώγονται σαν τα σκυλιά, δε μονοιάζουν ποτέ, δεν τα πάνε καθόλου καλά μεταξύ τους, βρίσκονται σε συνεχή διαμάχη, είτε επειδή έχουν κάποια οικονομική ή άλλη διαφορά είτε επειδή είναι κακότροπα είτε επειδή είναι ασυμβίβαστοι χαρακτήρες: «δυο αδέρφια είναι κι απ' τη μέρα που πέθανε ο πατέρας τους, τρώγονται σαν τα σκυλιά για τα κληρονομικά || είναι τόσο στραβόξυλα κι οι δυο τους, που χρόνια τώρα τρώγονται σαν τα σκυλιά»·
- φαγώνονται σαν σκυλιά ή φαγώνονται σαν τα σκυλιά, βλ. συνηθέστ. τρώγονται σαν σκυλιά·
- ψόφησε σαν σκυλί ή ψόφησε σαν το σκυλί, πέθανε ολομόναχος, χωρίς καμιά περίθαλψη: «τα τελευταία χρόνια της ζωής του ζούσε αποτραβηγμένος σ' ένα ερημικό σπιτάκι και ψόφησε εκεί, σαν το σκυλί».

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας